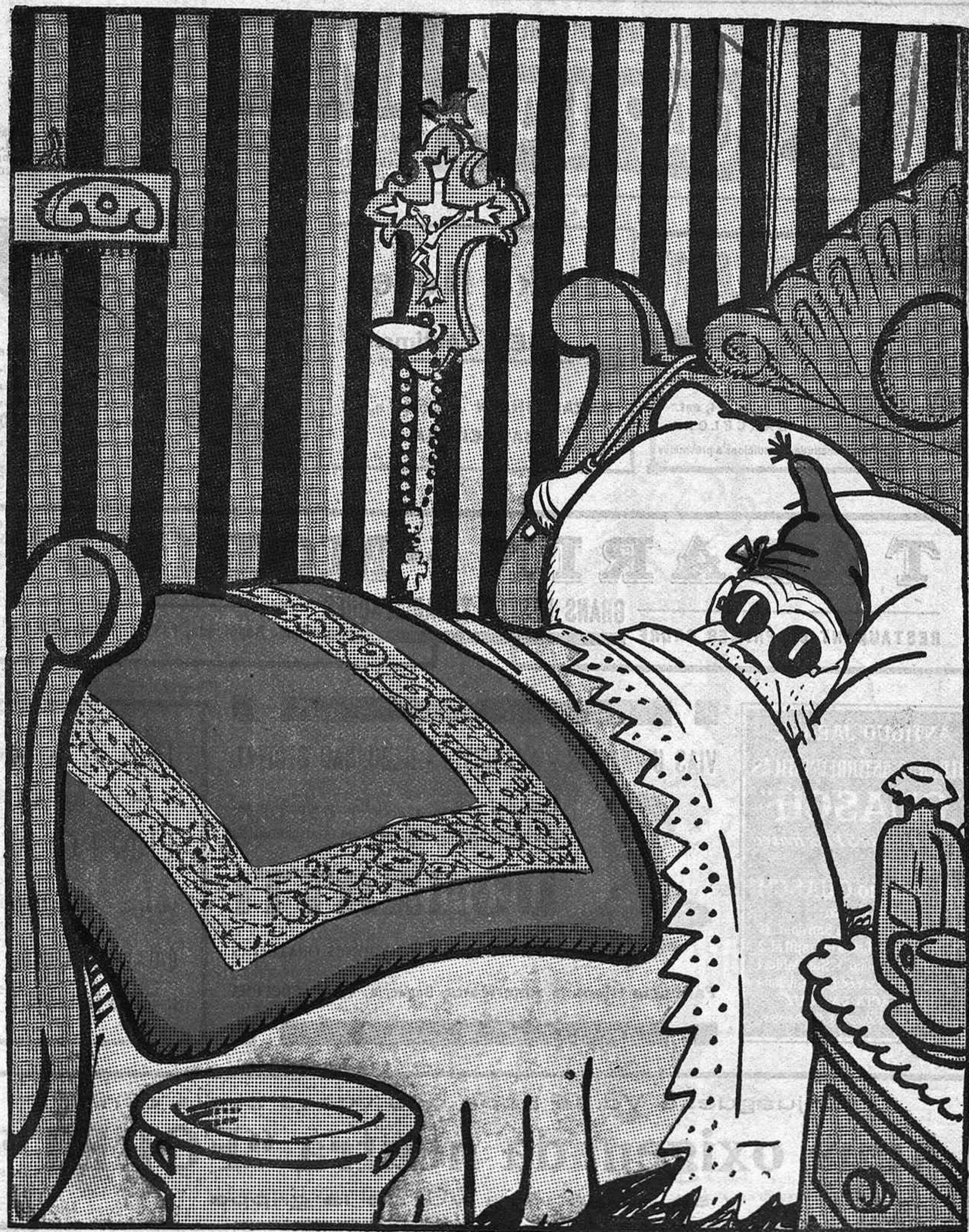

L'Esquella de la Torratxa

Any XL :: Núm. 2076

15 cèntims—Atrassats 30

Barcelona, 11 Octubre de 1918

LA PASSA

— Com estan vostès?... Jo?... mirin, per a no ésser menos, també... passant...

Perfumes y amb LOCIONES de "MYRURGIA"

Calvicies - Caspa - Caída del CABELLO

CAPILAR

AMERICANO

del famoso especialista Dr. MEZQUIDA. — ¡Éxito grandioso! — Tratamiento médico. «América Clínica», Plaza Buensuceso, 2, pral., BARCELONA. — Limpio. Agradable. Higiénico. Informes gratis por escrito si remiten sello. En droguerías y farmacias, 6'50 pesetas frasco

CAÇADORS!

Les millors espadenyes més ben construïdes, sòlides i còmodes, per a caça, camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.º
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda - Expedicions a províncies

Bloks Notes

a DÈU cèntims

BAZAR UNIÓN Unió, n.º 3
BARCELONA

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Cálculos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Tifus
Gota

UROMETINA

LAMBIOTTE HERMANOS
Suerinos Urotropha Hexametileno Itratrina Formina

PÍDASE folleto explicativo. Muestras a los señores médicos
Agto. gen.: S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

TABARIN "MORITZ"

GRANS FESTES TABARINESQUES

RESTAURANT DE PRIMER ORDRE

Plaça Sepúlveda, 183 :: Telèfon 2044 A

ANTIGUO JARABE
Y
PILDORAS ANTIRREUMÁTICAS

"GUASCH"

Precio: 5 Ptas frasco

Depositarlo:

Laboratorio "GUASCH"

De venta:

SEGALÀ · Rambla San José 14
HIJOS DE VIDAL Y RIBAS · Hospital, 2
FARMACIA DEL LICEO · San Pablo, 1
VICENTE FERRER Y CA Plaza Cataluña
FARMACIA LA CRUZ
en todas las buenas farmacias.

VIAS URINARIAS - AVARIOSIS - DEBILIDAD GENITAL

Curación radical, rapidísima y siempre segura con los muy acreditados medicamentos

DONNATTI

FOLLETOS E INSTRUCCIONES GRATUITAS

Farmacia Hispano Americana, Boquería, 47. · BARCELONA

BAZAR

DE LA

UNIÓN

Unió, 3. — BARCELONA

ÚTILS PER A ESCRITORI

:: TINTES SUPERIORS ::

Enjuáguese Vd. la boca dos veces al día con

Agua oxigenada neutra "FORET"

y se preservará Vd. de la grippe

La passa i la contra-passa

La minyona ha tornat del forn, de la lleteria, de cal carnicer, tota alarmada:

—Hi ha molts malalts — ens diu; — tothom parla del mateix: de la passa. A cal carboner tots són al llit i ha de despatxar el carbó la portera del costat ajudada pel municipal.

I un hom pensa: Quan succeeix això en el teu barri, que és—relativament—un barri sanítos, higienitzat, ¿què no té de succeir en el districte de les Dressanes o en les barriades infectes dels extrems barcelonins?...

Prenem el xocolate una mica alarmats i ens llencem al carrer. I, com cada dia, lo primer que fem al ésser al carrer és comprar nostre pà espiritual (?) de cada dia.

—Vinga, noi!

—*La Vanguardia*?

—Tan se val.

Despleguem el diari i, astorats, comencem a comptar, una, dues, tres, quatre, cinc, sis, quaranta cinc esqueles mortuories. Diantre!... Això va serio!... I sense volguer, fem una ganyota de descoratjament.

Concirosos, aprensius, com si ja ens sentíssim un xic de doïret als polsos, o una mica de ranera als bronquios, respirem a tot pulmó i tombem fulles del diari nerviosament.

Aqueix respirar afectat sembla que vulgui ésser una ratificació de la dolça existència nostra; sembla que volguem dir: Vaja, menos mall!... Entre tantes esqueles, no hi ha la nostra.

Tombem fulles del diari; després de les esqueles venen un sens fi de anuncis d'especifics. Tots curen l'epidèmia regnant; tots preserven del *dengue*; tots destrueixen el microbi de la *gripe*. Es la contra-passa, pensem i anem llegint tot caminant cap a la nostra oficina.

Un grupu de badoes aturats al mig de l'acera ens priva el pas. Alcem els ulls. Veiem una botiga tancada amb un full de paper de barba enganxat al mig de la porta. Es deu haver mort l'amo, pensem. Ens hi apropem. No s'ha mort... encara, gràcies a Déu; però en el paper s'hi llegeixen les següents paraules, paraules que no poden ésser més expressives:

CERRADO POR ENFERMEDAD
DEL DUEÑO, DE SU FAMILIA
Y DE TODA LA DEPENDENCIA

Aleshores l'aprensió que residia en lo més pregón del nostre cor, s'exala cap enfora, traspasa l'epidermis i s'insinua abastament, visiblement per mitjà d'aquell estat granular que en diem vulgarment «pell de gallina».

Tirem avall encara amb el diari als dits, i pugem a un

tranvia. En l'interior del cotxe s'hi sent una forta olor de «creolina». Xeringuen els tramvies?... Això val mall!... pensem.

Però volem fer el cor fort i tornem a passar els ulls pel diari. Una notícia oficial sortida del Gover Civil és com un *rayo de esperanza que viene nuestra alma a iluminar*. El Governador diu que no hi ha motiu d'alarmar-nos; que l'epidèmia, a Barcelona, es presenta benigne; que les mides higièniques preses per les autoritats comencen a donar magnífics resultats, i que la passa... passarà com un núvol d'istiu, sinó pot donar-se ja per extingida.

I el rosat optimisme del senyor González Rothwos en lo que's refereix a la temuda epidèmia se'ns encomana, i, plegant el diari, somriem beatíficament i ens sentim encantats de la vida. El Governador ens fa l'efecte d'una contra-passa.

A l'arribar a la nostra parada baixem, i als pocs passos ens topem amb un amic.

—Saps fulano?

—Sí; què?...

—Es mort. Ha mort de la passa.

Una altre esgarrifança de terror ens ressegueix el cos de cap a peus.

Passa un cotxe funerari amb dues caixes. Es un marit i muller que han mort el mateix dia; saludem i seguim el nostre camí vers l'oficina.

EL SENYORET «BIEN»

—Es un escàndol!... Tot-hom malalt!... Fins les criades tenen la barra de agafar la passa.

En un Kiosc comprem un altre diari. Llegim. Segons estadística oficial del Registre sanitari, el dia 3 d'octubre hi havien a Barcelona 132 malalts de *gripe*. El dia 7 el número d'atacats arriba a cinc mil.

Però... Però... anem llegint i més avall, en un solt oficial sortit del Govern civil se diu que «l'epidèmia decrece»... I això és la contra-passa. Tornem a respirar satisfets i arribem a l'oficina.

A l'oficina no hi ha ningú, ni el director, ni els quefes de secció, ni els dependents; fins el conserge i els *grooms* s'han quedat a casa a covar les respectives bronquitis.

Ens agafa un tremolor de cames com si ja haguéssim agafat el trancasso... o el trancasso ens hagués agafat a nosaltres.

No podem resistir la temptació i ens en anem al quartet del telèfon.

—Ring!... Ring!!... Ring!!!...

—Qui demana?

—Les oficines del Cementiri vell?
—Servidors de vostè.
—Ni mai que tingueu de servir-me, morrals. Vol fer l'obsequi de dir-me quants ne varen enterrar ahir?
—Seixanta cinc.
—Gràcies. Molts anys de ventatja.
Nerviosos, exaltats, demanem un altre número:
—Ring!... Ring!!... Ring!!!...
—Què volia?
—Es la Administració del Cementiri nou?
—Per a servir-lo.
—Arril... Serviu a la vostra tia, imbècils!... Quants n'haveu enterrat ahir?
—Vuitanta.

Sortim al carrer, ens aixequem el coll de l'americana, ens tapem la boca amb el mocador i ens dirigim a casa nostra tot pensant: Seixantacinc i vuitanta són cent quarantacinc. Per un dia, Deu n'hi dotet!... L'Unió de Empresaris de Pom-pes Fúnebres acabarà les existències i el senyor Governador civil, l'il·lustre contra-passa, seguirà tan optimista.

MICROBI

A cau d'orella

Retrospectiva

Quan anaven desfilant les divisions eclesiàstiques el dia de la Mercè, un amic pensà que tota aquella mobilització capellanesca no donaria ni una ànima al cel, però que en canvi bé s'en podria pendre alguna.

—Si algú — afegia — estigués ara en perill de mort, no trobaria ni un capellà que li portés el combregar.

Així li va ocórrer a la família X— auto, pis al passeig de Gràcia, abonament al «Liceo», intervenció en tots els «roperos» —, que trobant-se amb un de la família moribund volgueren se'n anés d'aquest món tan ben acompanyat com ho havia estat en aquest. Anaren d'una parròquia a l'altre, però endebades. Tots els capellans eren a la processó. Finalment, toparen amb un, però, quan arribaren davant del malalt aquest ja era mort.

Clams. Plors. Disposicions mortuòries. El capellà redactà l'esquella per a *La Vanguardia*, i quan començà a organitzar el sepeli suntuós l'informaren que'l mort havia preparat se l'enterrés modestament.

L'OBRA DEL DIA

«Rel i senyor»

El capellà veient que no podia treure suc, tornà a l'endemà de l'enterro, i quan va sentir l'acostumat «al cel sigui», ell, humilment, rectificà:

—Déu ésser al Purgatori, perquè no varen combregar-lo.

—I amb misses, que no'l treuriem del purgatori?

—Sí, amb trenta misses gregorianes.

—I quan costen?

—Tant. (Aquí una quantitat que no recordem).

Al cap d'uns quants dies començà la passa. La família decideix anar a les seves possessions per a guardar el dolor i la salut.

—I les misses gregorianes?

—Les farem en el poble.

Aleshores; la mare, digué.

—Al poble no'ns costarà més que cada missa una pesseta. Als pobles per cinc duros se treu una ànima del purgatori que a Barcelona en costa cincents.

L'aristocràcia d'En Zulueta

En altres temps s'hauria pogut aprofitar la resurrecció d'En Zulueta per a compondre un nou article, d'un nou Llätzer. An En Zulueta li hauria tornat el cel la vida per a que ell, incrèdul, anés cantant la potència de Déu. Avui no ha servit més que per a recriminar als periodistes.

I no obstant, la culpa fou d'En Cambó.

—M'acaben de dir que En Zulueta és mort—anuncià a la gent que'l despedia cap a Madrid.

Condol unànim. Però En L... que suspira per l'acta, digué:

—Un nou districte per a la «Lliga».

En Cambó el mira, serenament, i segueix donant instruccions, sense preocupar-se ja del presunte mort.

Però aquest ressucità. I un reformista ho explica així:

—En Zulueta és un aristòcrata i no ha volgut ni morir-se de lo que's mor tothom, ni quan tothom l'ha mort. Ademés, mort ell, moria el partit reformista a Catalunya, i així En Zulueta no's podia morir. El reformisme necessitava de la seva vida, i per això, En Zulueta ressucita a a la Seo d'Urgell al tercer dia, ressucitant amb ell el partit.

La castanyera

Sota la llum morenta del fanal
t'endevino al girar la cantonada;
tes mans plegades dintre el davantal
fan presentir-me el fret de l'hivernada.

Resignada, en la vetlla tardoral,
esperes que et propagui la gentada;
quan menys veuràs a aquell municipal
qui a vora teu, sovint, farà parada.

Ben tard et veig ja des de un bocí lluny
no sé perquè tot el meu cor s'esmuny
i un fret intens se'm posa a les entranyes.

Passant t'esguardo... Ets lletja?.. tiro al dret,
més si ets jova, per fer-me passà el fret
et compro, encar, deu cèntims de castanyes.

J. M.ª PROUS I VILA

- Vive aquí Antonio Creus?
- Està malalt
- Vive aquí Pere Rafecas?
- Es mort.
- Vive aquí Paca Muxarons?
- Es al llit.
- Vive aquí José Xinagas?
- Està fent l'anec.

En Joan Balugera

Diumenge passat ens sorprengué tristament la mala nova: En Balugera ha mort! — ens digueren en plena Rambla. En Joan Balugera era un gran amic de casa. Ha mort al bò de la joventut. Era abogad i formava en el partit radical des de fa molts anys.

Home de cor i de gran fe republicana, lluità sempre fermament pels ideals de llibertat, fent propaganda en mitings i periòdics i col·laborant coratjosament en tota obra de civisme.

La seva tasca política a Barcelona fou premiada en unes eleccions municipals, guanyant-se pels seus propis mèrits una acta de regidor, la del Disticte desè, que li deu moltes de les seves millores.

Amés de tot això En Balugera era un ciutadà honrat i treballador. I, sobre totes les coses, un fill excel·lent, model d'austeres costums.

L'acte del seu enterrament, purament civil, que tingué lloc el dilluns a la tarda, constituí una sentida manifestació de dol a la que'ns associàrem els seus amics de L'ESQUELLA. D. E. P.

LA RESURRECCIÓ D'EN ZULUETA

—Oial... Què diu Sant Pere?

—No ho sé, noi. No vaig tenir temps ni de sopar-hi.

«MONTMARTRE»

El drama Montmartre, estrenat en el «Español», ha tingut un gran èxit.

El públic ha vist voltar les ales roges d'aquell moli, ha vist cremar-hi les tantes i tantes papellones que s'hi enlluernen i el cor li ha anat d'emoció. Un vent de bohèmia i d'alegria ha semblat baixar de les taules, i com les roses de joventut s'ha anat esfullant en malinconia.

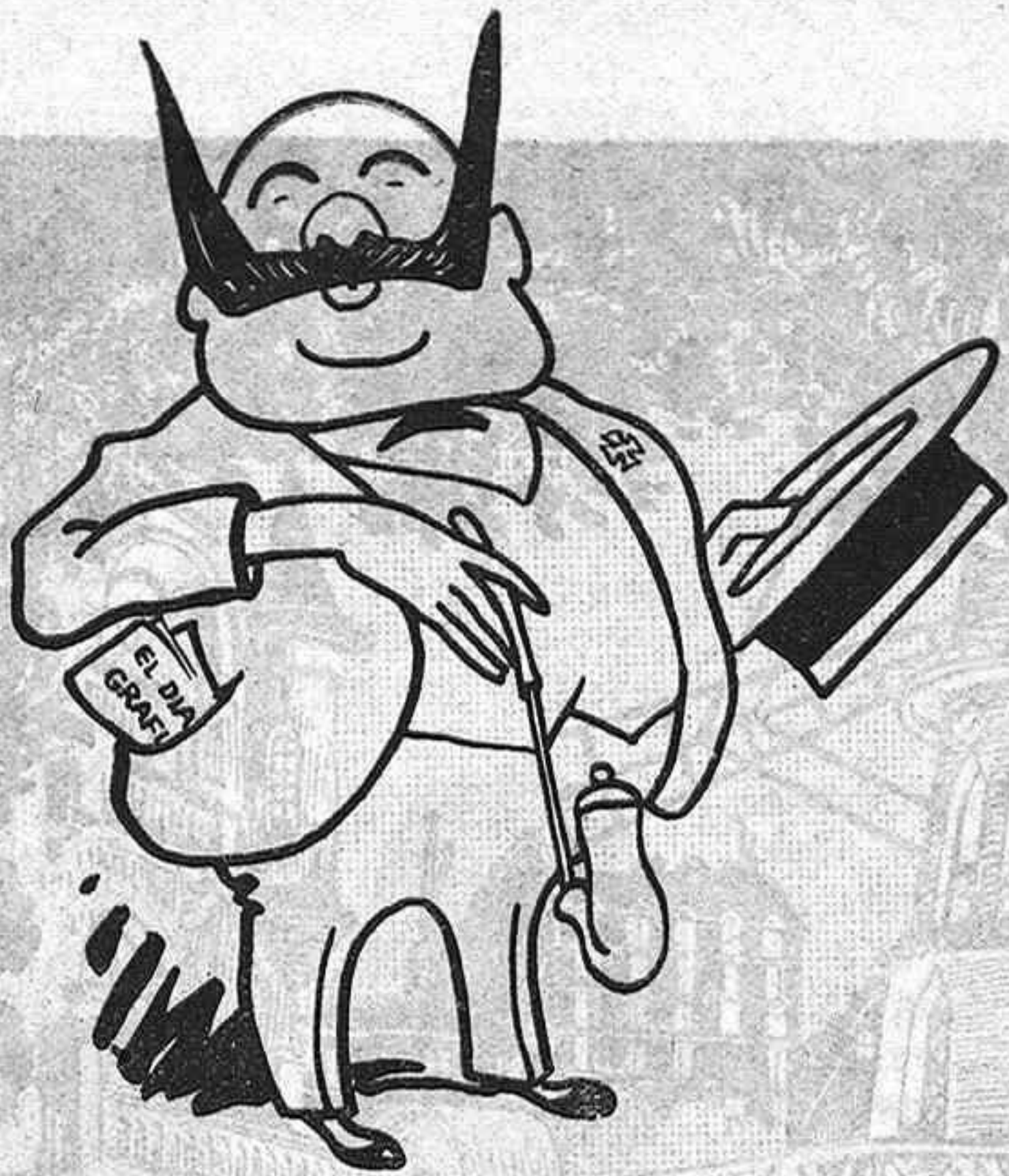
Per als que hagin viscut aquell moli, plantat com una temptació an aquell turó de Montmartre, rusc d'abelles fantasioses, els haurà estat com un record, com un somni que torna a aparèixer, com la mateixa joventut que passa per a no tornar més.

«La farina d'aquest moli no fa pa de casa», diuen en el drama. I és veritat. La farina d'aquell moli no nodreix, no fa família, no és pairal, però deixa un regust d'il·lusions i de fantasia, que després dura tota la vida. Aquell moli, com els del Quixot, és un fantasma, és buid de dintre, és de llum artificial; però ai del que quan ha sigut jove no s'ha deixat enganyar, prenent la realitat per fantasies!

Aquest moli ve a ésser l'Institut de primera ensenyança del viure. Allí s'hi molen les il·lusions, que més tard seran desenganys. Allí s'hi viuen les novel·les, que més tard seran realitats; i allí s'hi encén el pensament amb una flamarada tan forta, que al cap de molts anys, aclucant els ulls, encara es veu una llumeneta que va donant voltes entre la fosca.

I és que l'home, a més del pa de casa, necessita un cert llevat, diguem-ne d'exaltament, que li espiritualitzi la vida. Aquest llevat dú drames a dintre, i novel·les, i musica, i colors, que més tard, en els laboratoris i en la pau de la reflexió, treuen flors que allí han estat sembrades. El moli llença llevors que no es toquen, però que donen fruit; el fruit agre-dolç del record. El moli ha embaumat la cruadesa de la fatalitat del viure, ha fet apendre a perdonar, ha fet endolcir la justícia, ha fet somriure a la ciència i ha encès la imaginació, i pobre del que essent jove no ha vist unes ales enceses: aixís que li arriba la vellesa, no pot mirar endarrera... no hi veu res; i no pot mirar endavant, perquè hi veu massa.

Es clar que molts cauen ferits pel mateix enlluernament. Els hospitals ho podrien dir. Però els que's salven, sempre més es miren aquell perill com una batalla guanyada en la lluita de l'haver viscut. Tal volta Montmartre i altres Montmartres han fet estimar aquest París, tan gran en la febre del goig com en la febre del dolor. Tal volta han dut tants aliats, tants amics, tants adoradors an aquesta França immortal, aquells llums rojos de fantasia, com les aliances estratègiques. No tot són qüestions econòmiques en el món, també hi han ideals, i no tot té d'ésser pa de casa, per bó que sia i de bon pendre. El pa de casa es pot posar a regim, es pot tassar, es pot mesurar, mentre que a l'amor dels pensaments no se li poden posar mides; per això mentre En Sanxo Panza cercava els hostals per a nodrir-se, el Quixot cercava els molins, per a encendre's d'idealismes.

LO QUE VA DE AYER A HOY

Metamòrfosi fisonòmica

I això és lo que té aquest Montmartre. No sembla blat, sembla idees. Per això els catòlics hi han posat al cim de tot «El Sagrat Cor». Per això molts hi han deixat el seu. Per això és el farell dels artistes, i per això és el llum que serveix, o per a il·luminar una vida, o per a cremar-s'hi les ales.

XARAU

LICEO

Ens comunica l'Empresa de la *Casa Gran* que ha arribat ja a Barcelona el celebrat tenor Schipa, i que són esperats d'un dia al altre els demés artistes, tots notables, que hauran de formar la companyia d'òpera destinada a actuar durant la propera temporada.

També ens diu que han començat ja els assaigs de les òperes noves que, segons s'anuncià en son dia s'han de estrenar al «Liceo» pròximament.

ROMEA

Després d'haver-se reproduït amb èxit *La Parentela*, xamosa comèdia de l'antic repertori en la que s'hi llueixen de debò la senyora Arquer, l'Aymerich i En Torrens, dimarts va estrenar-se, baix la direcció de l'Enric Giménez, una nova producció de l'il·lustre literat català J. Pin i Soler. *Castellflorit*, que així es titula, es una comèdia dramàtica en tres actes que, alleugerida en certes escenes epissòdiques que res o ben poca cosa tenen que veure amb l'acció fonamental, interessaria de debò al auditori; els tipus i caràcters estan ben definits, fins els més insignificants, i el diàleg, sempre literari i atapeït de castellanismes posats expresament, s'escolta amb complacència. Hi ha, així mateix, en l'obra tocs dramàtics sentimentals que denoten l'experta mà del vell comediògraf; com també una admirable traça en la construcció artística de la trama. Però, cal confessar que, amb tot i aquestes qualitats

ben manifestes, ni l'argument ni el diàleg, no dominen a l'espectador, ans pel contrari el fadiguen, esforçant-lo en desferriar de tot lo que veu i sent lo que pot emocionar-lo o divertir-lo. I creiem que això és resultat de l'escassa sobrietat que ha posat el senyor Pin en el seu *Castellflorit*, més clar, que hi ha en aqueixa comèdia, que podria ésser una de les més belles comèdies del repertori català, coses d'interès que no estan prou explicades i altres coses insignificants que ho estan massa.

L'obra fou, no obstant, aplaudida cortesment al final dels dos primers actes. Al acabar-se el darrer, el desenllaç del qual no degué satisfer prou als «morenos», hi hagué algunes mostres de descontentament, injustes al nostre entendre.

Els artistes del «Romea» jugaren aqueixa comèdia amb molt d'art i molt bona voluntat, distingint-s'hi, en el ram de senyores, la Casals, la Guart i la Fornés, i en el ram dels mascles En Viñas i En Font, que debutaven aquella nit, i En Torrents... i els altres.

I ara fins a la pròxima estrena, que serà d'un sàinet en dos actes *Nuvis a Montserrat*, que, éssent d'un estimat amic i company nostre, En Burgas, com que li sabem el gènit, procurarem no parlar-ne... i deixarem que en parlin els demés.

ESPAÑOL

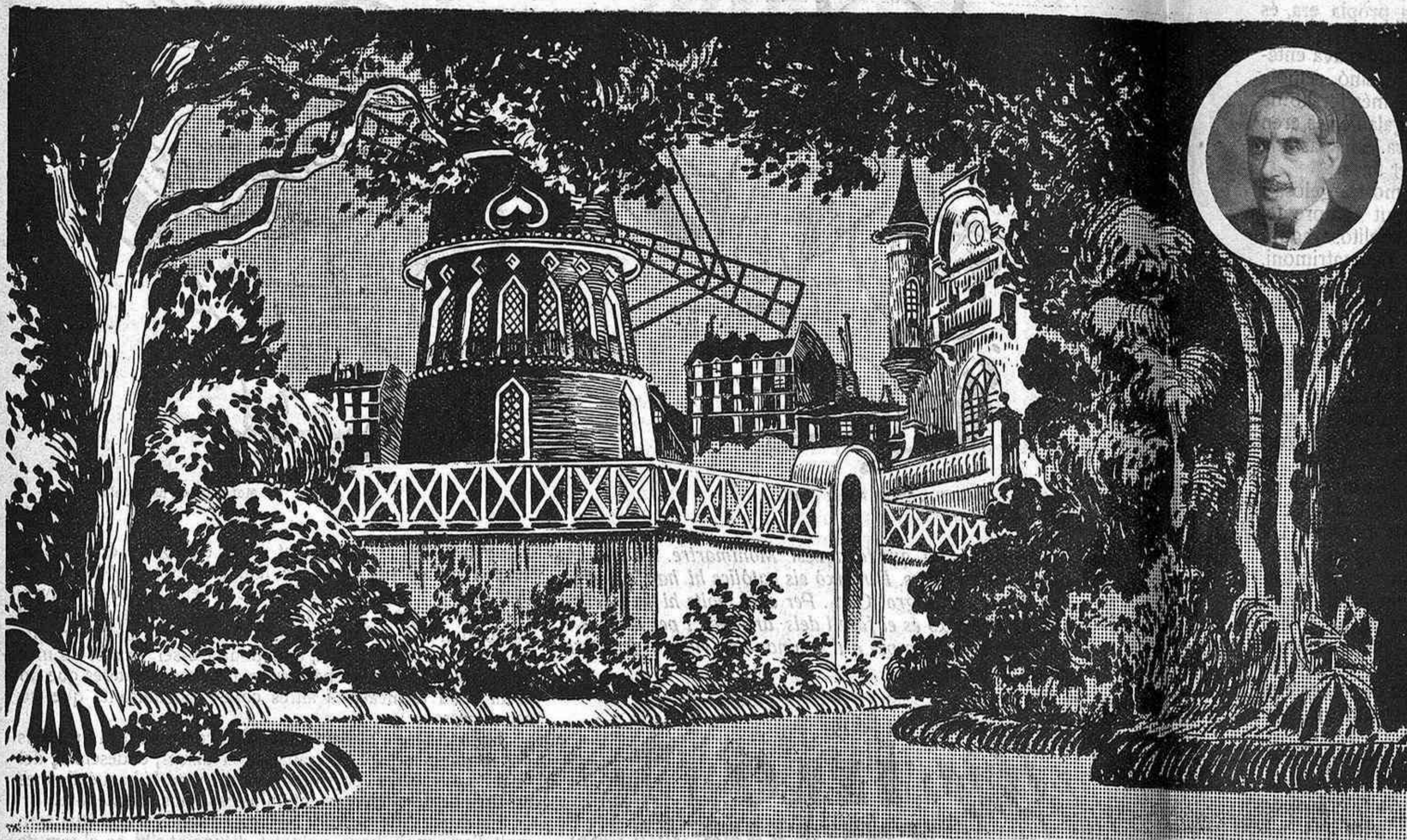
Montmartre en el «Paralelo»

Si una obra mereixia glorificar-se en el *Paralelo*, el nostre barri de l'alegria, el *Montmartre* barceloní, era aqueixa que acaba d'estrenar amb tant d'èxit la companyia d'En Jaumet Borràs. L'aconteixement ha vingut a ésser com un petó que la fada de la joia parisenc dongués a la seva germana petita la fada de la gatzara del nostre Districte V.

Montmartre, poema dramàtic en quatre actes—millor, de tres actes i un epíleg—és el gran drama de l'amor i

Jaume Borràs

Acte quart de l'aplaudida obra *Montmartre* — El «Moulin Rouge»

del dolor, encarnat en una dona de món, vulgar i frèvol, salvada del fang i tornada al fang més per la força del fat i del destí que per la pròpia voluntat, tot inconsciència. Es un drama real, naturalista, brutal si es vol, però atapeït de bellesa poètiques i de filigranes sentimentals.

La trista història d'aqueixa *Maria - Clara*, amb tot i els seus descarnaments i les seves picardies, és una història d'alta moralitat, perquè arrencant de la vida mateixa, no fugint mai de la realitat va, no obstant, envoltada sempre de la idealitat més pura i àdhuc d'una passió pregonament redemptora i d'un sentiment artístic enlairat. Ella, la protagonista de l'obra, no arriba a redimir-se, no pot redimir-se ja, però l'exemplaritat del seu drama punyent

Salvador Vilaregut, traductor

i els visos d'obra alegre, fan de *Montmartre* una de les produccions escèniques més serioses i de més ferma psicologia que s'hagin escrit mai.

Ara, afegiu an aquestes qualitats de fons, d'essència moral i intel·lectual, un argument interessantíssim, una acció natural, senzilla, rectilínia, però plena d'incidents

emocionant, la seva tragèdia viva, poden redimir a més d'una dona que's trobi en el seu cas i fins induir al bé a moltes noies cap verds que van pel camí de pecadores. Ademés, l'afortunat autor francès ha sapigut posar en la seva obra un contrast tan violent, tan sà i tan intens en els caràcters d'ella i del seu amant, que, amb tot

Maria Vila

Vicens Daroqui

Montserrat Faura

emocionants, un ambient magistral, desarrelat del mateix barri de la bohèmia parisenc i transportat a les planes d'aqueix drama admirable, drama sense sotracs, sense trucos, sense esforç de cap mena, com fill que fos d'algú que visqués entre les fades montmartreses. I si sorprenent és la traça que l'autor ha demostrat en la construcció de l'obra teatral, i sorprenent és la bellesa de la concepció dramàtica, comparable sols a la de les millors produccions del gènere bohemi-sentimental, molt més sorprenent és encara el mèrit literari del diàleg, atapeït de pensaments originals i de frases exquisides. Amb això volem dir que és d'aquelles obres que no n'hi ha prou amb veure-la, que cal sentir-la i fixar-s'hi; i que ha de passar amb ella com amb la bona música, que quantes més vegades s'escolta, més agrada. I que el drama traduït — molt ben traduït — per En Vilaregut agrada al nostre públic, sobre tot a les dones, que hi ploren i «s'hi senten bé», se demostren amb el veritable èxit creixent que ha tingut a l'«Espanol»; la concurrència, des de la nit de l'estrena i a pesar de la passa, ha anat en augment, i no dubtem que en temps normal passarà pel popular teatre tot Barcelona, que no altra cosa es mereix aqueixa meravella de *Montmartre*.

Antonia Baró

I si ens equivoquem, que no ho voldríem pas, seria qüestió de preguntar: «—Senyors ¿què carai voleu més?».

Pius Davi

La interpretació pot qualificar-se d'excel·lent. Tots hi posen el coll, resultant-ne un conjunt més que acceptable; se veu en tots una seguretat i un aplom com poques vegades pugui observar-se en els nostres comedians. Els herois són la Vila i En Davi, aqueixa parella de joves artistes admirables, que tot-hom diu que *aniran lluny*... i que nosaltres voldríem que no's moguessin d'aquí (en el millor sentit de la paraula). Tant ell com ella encarnen els

protagonistes d'una manera notabilíssima, detallant com eminències i fent-se ovacionar amb justícia arreu de l'obra i sobre tot en els actes segon i quart que, realment, són els millors al nostre entendre. En Jaume Borràs, en el seu difícil paper secundari, està bé, com sempre, traient partit de totes les minúcies i donant al tipu un important relleu. Els altres... els altres, ja ha-

vem dit que tots hi ajuden: les senyores Faura i Baró, la senyora Lliteras, els senyors Daroqui, Barbosa, Guitart, tots, vaja, hi fan tot el que saben i ja sabem que en saben molt.

Ah, el decorat de l'Alarma una preciositat. Això sol val els deu rallets de la butaca. Vagin-lo a aplaudir com nosaltres ho hem fet i els juro que no se'n penedirán.

Paquita Lliteras

BOSQUE

Per a la presentació de la soprana senyoreta Suriñach s'han donat en aquest teatre quatre representacions d'òpera italiana, limitant-nos nosaltres a fer una petita ressenya del acurat treball de tant novella com aprofitada artista.

Traviata, *Il Barberi* i *Rigoletto* han sigut les obres amb que ha fet sa presentació oficial i devem fer constar que si bé ens ha agradat en totes elles mereix especial menció en *La Traviata*, que amb tot i ésser la primera representació causà un excel·lent efecte al nombrós públic que omplia el teatre puix demostrà que tenia envejables condicions per a arribar a ésser una de les primeres parts d'òpera gran, tota vegada que té una veu finíssima i perfectament educada, mercès a la gran tècnica musical que poseeix.

Creiem que la senyoreta Suriñach té dret de figurar en la llista de les grans companyies d'òpera i en aquest sentit fem vots per a que prompte poguem sentir-la novament.

Demà, dissabte, s'inaugurarà la temporada d'hivern amb grans espectacles. Números de *varietés* intercalats amb interessants pel·lícules.

Sembla que els programes seran veritablement *monstruosos* i els preus de tarifa de localitats molt reduïts. L'Empresa ha posat de director artístic a don Jordi Ibàñez, que és garantia de èxit.

GOYA

Ahir, divendres, degué tenir lloc l'inauguració de la temporada amb el debut de la gran companyia còmica dirigida pels primers actors Artur La Riva i Salvador Mora. Va de primera actriu donya Concepció Ruiz. De l'execució de l'obra de debut, *El matrimoni interino*, d'En Vital Aza, en parlarem la setmana entrant.

Desitgem al amic Blasco una bona sort.

SALÓ DE LA COMEDIA

Capitanejats per En Vico fa dugues setmanes que una companyia d'elements joves vé representant en aquest xamós saló amb èxit creixent les obres més escollides del teatre castellà antic i modern.

Com que d'estrena només pot comptar-se'n una, *El príncepe del Peloponeso*, no podem concretar en definitiva si el

!Froudié, autor de l'obra

treball portat a cap pels artistes que integren la campanya, mereix un incondicional el·logi, puix en dita obra que per cert és de més *altura* que el Govern espanyol veurem que en conjunt no havien estudiat degudament els seus papers i per lo tant no varen treure'n el partit que en podien treure, defecte aquest que els havem observat en totes les demés obres que han representat, excepte el director senyor Vico que és l'únic que compleix amb el seu deure.

Desitgem que corregiran aqueixa irregularitat i allavors no regatejarem els el·logis per a tan voluntariosos artistes.

Antònia o la única falta

A donya R., princesa de Castelló de la Plana

ALTAR a la dona? No. Una vegada ho he fet, i encara, quan me'n recordo, me venen ganes de riure, una miqueta de remordiment, i si vos tinc d'ésser franc, un tros de despit o ràbia me torna a la boca. Com Sant Tomàs, una i prou.

Dé solter, com tots vosaltres, aní a la meva i la meva eren totes.

Una mica pretensions, encara no passava una escombra amb faldilles ja se m'encenien els ulls i exterior o interiorment deia:

—Quina pell! Meval!

Devegades me sortia bé, altres mig bé i altres malament, però com que cap geperut se veu la desgràcia, jo seguia dient: meval!

Vaig casar-me enamorat com un ximplet, com ja

UN BON CONSOL

—No sé que di'ls-hi, senyors... Qui li piqui que s'ho rasqui.

sabeu, i aleshores sí que vaig poder dir meval sense fer el *pavero* conforme me succeïa abans. La pròpia era, és i serà si el Maligne (Déu no ho vulgui) no li posa un trenca colls, l'honestitat en persona; crec que estava entredada dels meus mals passos, però feia com sinó, sembla que els seus parents devien dir-li que val més fer-ho de solter que de casat i que totes les meves galanteries eren com números escrits amb guix a la pizarra. S'hi passa la baieta, s'esborra i només queda la pols per terra.

Fos com fos, el certus és que mai se mostrà gelosa i que la nostra vida corria, com ha corregut sempre (el Senyor sia lloat) de la manera més plàcida i delitosa, sobre tot després de passats els primers mesos de matrimoni, els que podriem anomenar de la foguerada, durant els quals les passions desencadenades porten a l'home del plaer al dolor i del riure a les llàgrimes; com la telegrafia sense fils les paraules d'un costat a l'altre del món.

Un dia, no sé per què, ella despatxa la cuinera. Era mestressa de fer-ho; jo en això no tinc cap culpa. Després ne llogà una altre, de lo qual tampoc soc ni seré responsable, i les coses sembla que tenien que seguir com abans. Desgraciadament no fou aixís.

La cuinera nova se deia Antònia, deia ella que era de terres del baix Aragó, però a mi ningú me treurà del cap que era gitana o al menys entremesclada de païet. De moment no m'hi vaig fixar, però després vegí que tenia ells cabells blaus, uns ulls grossos, unes narines més tremoloses que'l cor d'un colomí, i uns llavis prim i vermells. El cos (i això fou més tard que vaig saber-ho) semblava sense ossos bo i essent prim, aquella Antònia se cargolava com una serp i tenia la pell, o, aquella pell de l'Antònia! daurada com les pedres de la església de l'Espluga de Francolí i amb un borboll arreu com només el gasten els pressecs i els aubercocs.

Un dia se posà malalta la germana de la dona i naturalment la demanaren com assistenta. Retenint-me la meva feina a Barcelona no poguí acompanyar-la al poblet de l'Empordà on feia llit la cunyada i decidírem que se'n anessin ella i la Maria (cambrera) mentre jo quedava aquí cercant les beses necessaries per a el sosteniment de la casa.

Dinarem abans de marxar elles; la Maria arreglava son farcell, i ella, l'Antònia anava de la cuina a taula servint-nos la minestra. No sé perquè a la meva dona se li ocorregué dir-me, tota manyaga.

—V ara, Moni, sies bon minyó.

—I ara?

—Encara ets guapot, Moni, uns quants cabells blancs sí, però vaja... Mira... no'm faltis... Sóc una burra ja ho sé. Perdona'm. Me perdones?

—No!

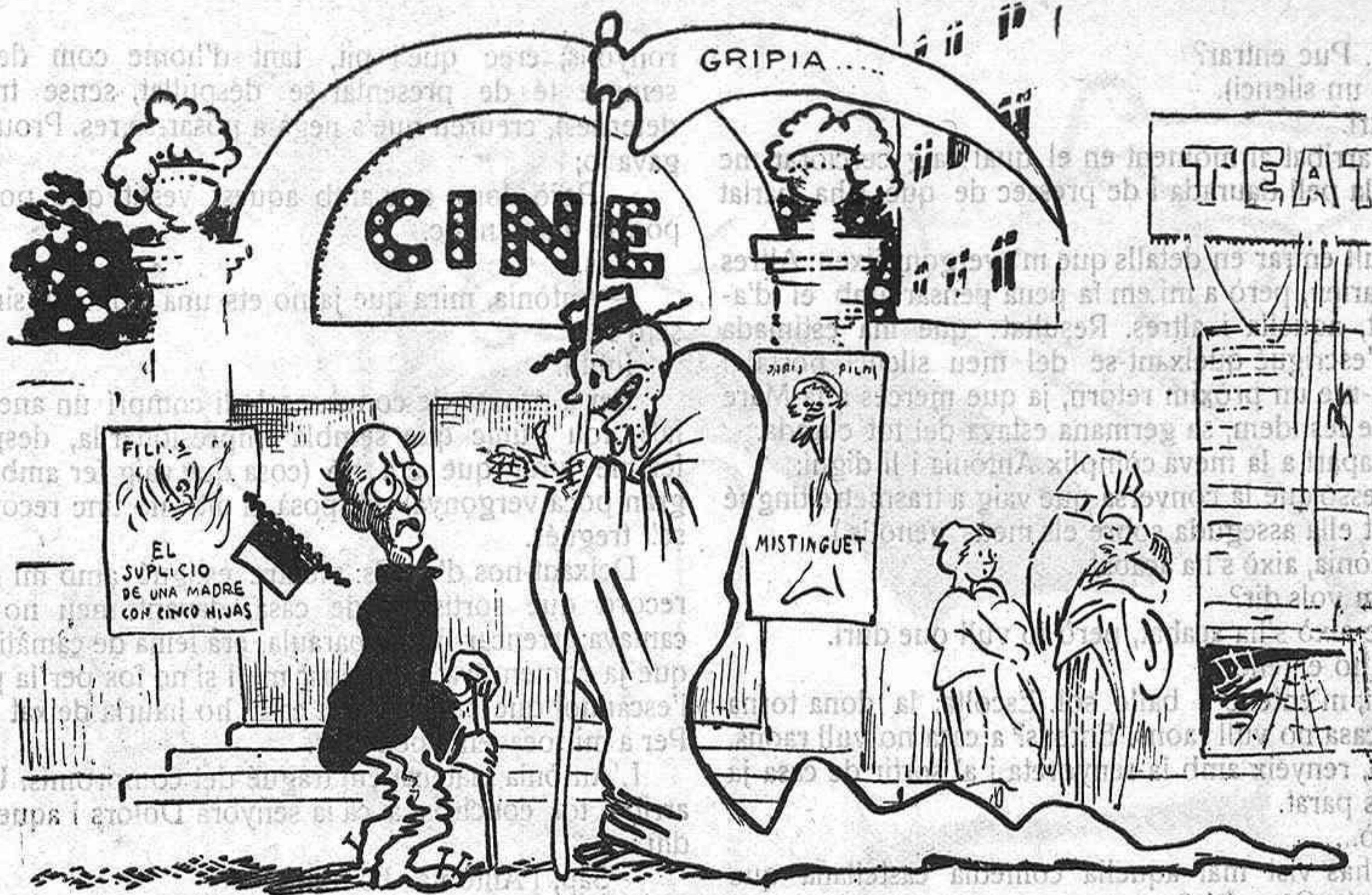
—Moni...

—No.

—Me perdonas preciós?

—Calla, calla i no siguis poca solta. Mira: No sortiré cap nit de casa.

La pròpia se'm tirà al coll dient-me maco; però jo no estava per ella. Ella l'Antonia, la diablesa, me mirà d'una manera... d'una manera, amics, que com el desgraciat frai Garí, ja podia cloure les parpelles servidor; ves-

EPIDEMIA PARCIAL

—Es veritat lo que diu el Governador, que vostè només ataca als espectadors dels teatres?
 —Es clar, home. Als cines ja'n tenen prou amb el microbi de la fosca i del madrugueyo.

tida de temptació o diem-ne nua, me prometia no sé què ni no sé quan, desseguida que l'esposa obligada pel deure familiar abandonés la llar.

Després de seure i beure amb els amics a l'hora de l'aperitiu, prenguí amb posat seriós el camí de casa. Ni un sol dels compams de beguda deixà de tentar-me amb els mirallets de les sotes, fossin les de carn i ossos, fossin les d'oros, copes, espases i bastos. Heròicament vaig resistir-me i tots esdevingueren, pobres desconexors del cor humà, admirats de la meua virtut. Virtut dieu ximplats! Cap de vosaltres sabia que en ma voluntat tirava més un pèl de l'Antònia que deu passes encertats al bacarrat o les més lescives festes de les senyores de gran preu.

Arribat a casa, després de penjar el berret, de canviar d'americana, demanar *La Veu* i *El Noticiero*, tocaren les nou, dos quarts de deu i per fi decidí preguntar:

- Antònia, què no sopem?
- Quan vulgui.
- Som'hi.

Allò, amics meus, no va ésser un sopar. Com si volgués burlar-se de mi m'omplia el plat de mala manera; com més veia que perdia el mastegar i l'engolir, més vianda me fregava pels nassos. Per fi, vaig cansar-me de brometes i diguí:

- Prou!
- No vol res més?
- No.
- Raïms?
- No!
- Galetes?
- No!!! carai!

Se retira de moment, però prompte retorna amb una frase enverinada a flor de llavi. Primer pregunta:

- Surt el senyoret?

—No.

—Es clar, podria faltar a la senyoreta.

I mig reia i em mirava... no sabeu el que és mirar de punyetera.

Perfectament, ella sopà o no sopà, això no ho sé perquè no entrí a la cuina. El que sí se, és que després de donar-me el bona nit i preguntar-me si volia res calent: cafè, til·la, camamilla o maria-lluïsa, se'n anà a gitar-se em deixà en la cadira gronxadora, incapaç de llegir, de dormir, de mirar-me la Cena de Leonard i de fer res que no fos endinsar-me en el pregon dels seus ulls de bohemia.

Hom no pot pas resistir les temptacions, vosaltres direu el que voldreu i els capellans el que'ls hi sembli. Si la meua opinió val per res, vos diré que'm ric tant de la fortalesa dels varons virtuosos com de la de les canyes isolades. Tart o d'hora caiem tots, i jo, amics meus, caiguí, i lo que és pitjor que la caiguda, fou ajudant-me a mi mateix.

Com ja he dit, l'Antònia se'n anà al llit i des de que hi era, jo no sabia cap a quin cantó tombar-me. Aquells ulls, aquells llavis. Dormia o tenia que dormir en un quartet prop de la sala. Jo aní a passejar per la sala. Sabeu un goç perdiguer? Doncs com un ca d'aquesta mena flairava servidor el cau de l'Antònia. Deu tenir els braços fora del llençol? Potser treu una cama. Anirà amb la camisa escotada? Sabeu el que vaig patir?

Per fi m'arribo a sa porta i dic:

- Antònia!
- Mani, senyoret.

—Antònia!

—Què vol?

—Donar-li un recado. Se pot entrar?

—Dongui-me'l de fora.

(Com li veia els ulls aleshores.)

—No. Puc entrar?

(Aquí un silenci).

—Entri.

Hem arribat al moment en el qual vaig cerciorar-me de lo de la pell daurada i de pressec de que s'ha parlat abans.

No vull entrar en detalls que m'avergonyeixen. Altres s'en vantarien, però a mi em fa pena pensar amb el d'aquella nit, aquella i altres. Resultat: que ma estimada esposa m'escrigué queixant-se del meu silenci postal i anunciant-me un pròxim retorn, ja que mercès a la Mare de Déu de les idem, sa germana estava del tot curada.

Cridí apart a la meua còmplice Antònia i li diguí:

(Confesso que la conversa que vaig a trasmetre tingué lloc estant ella asseguda sobre els meus genolls.)

—Antònia, això s'ha acabat.

—Com vols dir?

—Que això s'ha acabat, però jo vull que duri.

—No ho entenc.

—Jo sí; m'entenc i ballo sol. Escolta: la dona torna demà. A casa no vull raons. Entens? a casa no vull raons. Amb això, renyeix amb la senyoreta i al sortir de casa ja tindràs pis parat.

—Però...

—No has vist mai aquella comèdia castellana que anomenen la *Gran-Via*?

—No.

—Doncs hi surt una noia mica més o menys com tú, que canta parlant de quan la despatxaren:

*Pero al darme el señorito
La cartilla y el parné,
Fué y me dijo por lo bajo:
Te espero en Eslava tomando café
tomando café.*

Figura't que tot això ho conto en català i que no dic Eslava, que quan parlo de Eslava dic la Lluna. I... ja ho saps!

I com es proposà es feu. Tinc un amic molt corrido o corregut que dius tú filòsof Francesc Pujols i an ell em dirigí. No fou debades, ja que va guiar-me a un segon pis del carrer de Tallers, on vivia una bona senyora, el comerç de la qual, consistia en llogar habitacions a parelles, encarregant-se si així convenia al mascle, de l'alimentació de la femella. Ara podria explicar-vos com era aquell pis, el caràcter de la mestressa i dels hostes i el funcionar de l'establiment, però això, encara que pintoresc, seria massa llarg i ho deixarem per a demà o damà passat.

Res, a la senyora Dolors li lloguí dues habitacionetes, l'Antònia renyí amb ma muller, vinguí a trobar-me a la Lluna i la portí al niu de cà la senyora Dolors abans ja nomenada.

I mireu que's cas, aquella gitanassa dòcil, amorosa, quasi esclava meua, de casa, al col·locar-se o col·locar-la jo en pis relativament propi, on no era serventa sinó senyora i majora, se'm tornà esquerpa com un isart, mal criada com un noi de casa, bona i trista com l'església de Sant Felip Neri de Barcelona, on no se com ningú hi entra.

El primer dia ja ens caigué l'ànima als peus. Mireu: jo que li comprí mitges transparentes, una bruseteta de seda, unes faldilles curtes, camises, sabates i una mitja cotilla (m'agraden les dones sense cotilla, però si mai els en he tingut de comprar alguna, no en prenc més que la meitat, el suficient perquè aguanti la panxa i apreti els

ronyons; crec que'l pit, tant d'home com de dona, sempre té de presentar-se despullat, sense traidores defenses), creureu que's negà a posar-se res. Prou la pregava jo;

—Però dona, que amb aquest vestit que portes no podem anar enlloc.

Res.

—Antònia, mira que ja no ets una cuinera sinó una senyora.

Inútil.

Per a provar de convènce-la li comprí un anell d'or fals, fou l'únic que semblà impresionar-la, després de fer-me jurar que era bó (cosa que vaig fer amb la més gran poca vergonya) se'l posà al dit i no tinc record que se'l tregués.

Deixant-nos d'anells: mentre estigué amb mi no tinc record que sortísim de casa, davant meu no reia ni cantava; arrencar-li una paraula, era feina de camàlic i res: que ja començava a empipar-me i si no fos per la por de l'escàndol que podria dar a casa, ho hauria deixat córrer. Per a mi tocaven a peneditis.

L'Antònia mateixa em tragué del compromís. Un dia arribo tot concirós a cà la senyora Dolors i aquesta em diu:

—Sap, l'Antònia? Es fora.

—Què dius?

—Que es fora. Entri.

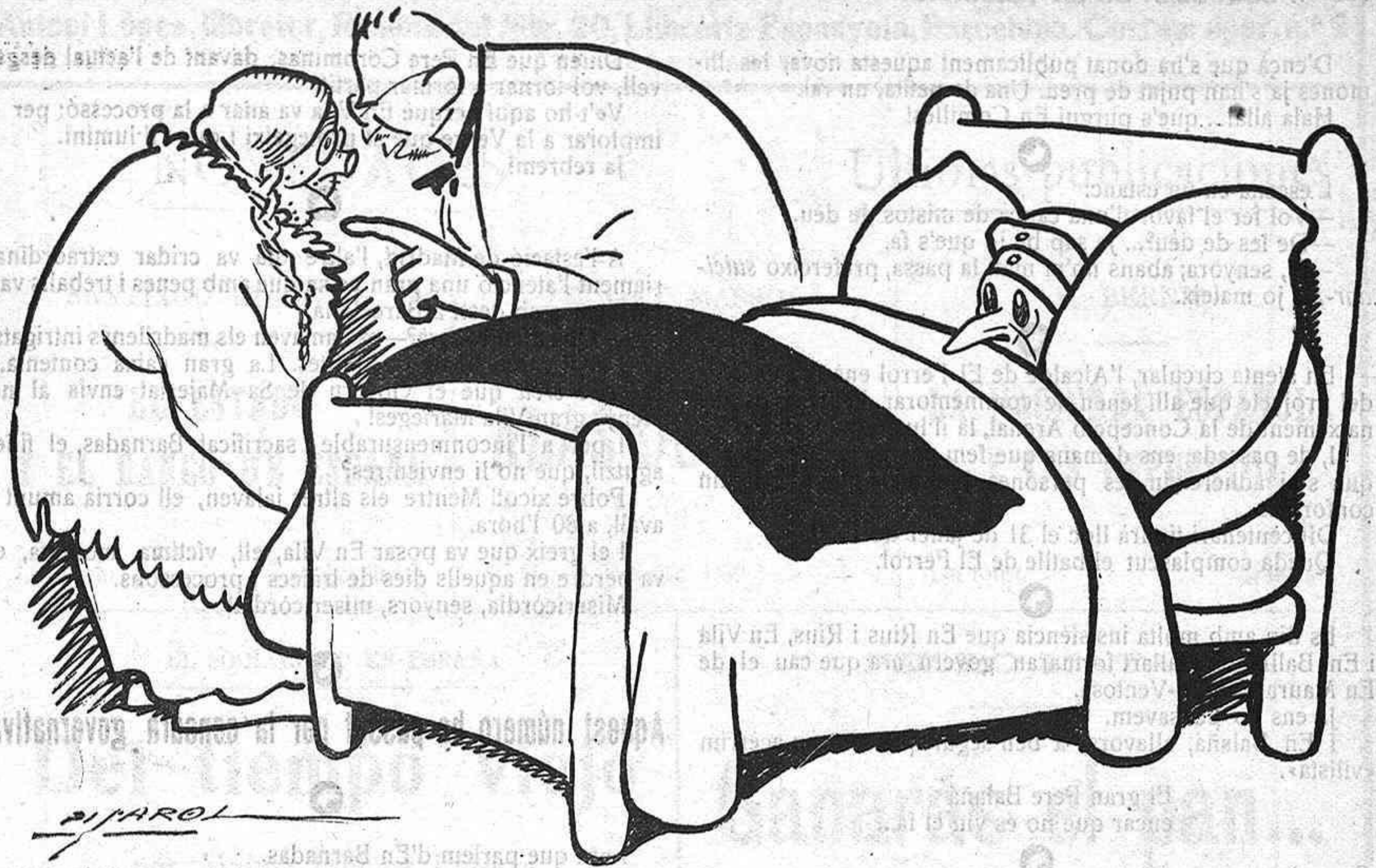

DE LA VAGA DELS CARTERS

La dona.—Lladres!... Lladres!...

El municipal.—No sé què decirte, mestressa!...

Cridí als bombers que potser l'axillaran.

EL MALALT CONSUMIT

—Aixís que faci el darrer badall, enterrin-lo, perquè entrarà en descomposició tot seguit.

Entro i sobre el tocador veig una carta, ara podria fer-vos riure explicant les errades ortogràfiques i les bestieses d'una carta de criada, no és tal mon pensament. Me deia que no podia suportar aquella vida i que en conseqüència se'n anava. Per record em deixà les mitges reixades. Tot el demés s'ho endugué.

Si negués que'l primer que'm sortí del cor fou un pregon sospir de satisfacció, diria mentida i jo mentides no'n dic. Sospirs de satisfacció foren el primer, el segon i el tercer. Ai! quin pes m'havien tret de sobre...

Ja al carrer, alegre com un noi a qui han aprovat després de no estudiar gens, comprí flors per ma esposa i un tortell per a tots dos. Arribo a casa, truco i m'obren.

M'obren i faig un crit d'esglai.

—A a a a!

Mai dirieu qui m'havia obert?

L'Antònia!

Aguantant-me com poguí, entro i pregunto a la dona:

—Qué fa aquesta dona aquí?

—Mira, ha tornat. Renyirem per res, jo n'estava molt contenta, diu que la casa on anà no li agradava, que l'amo tenia molt mal geni i... res, l'he tornada a pendre.

—Be noia, be. Si és que l'amo tenia molt mal geni.

I un dia que la vaig atrapar sola...

MONI.

ESQUELLOTS

El veterinari municipal ha decomisat, en un magatzem del carrer Comercial, setze tonelades de cèbes en mal estat. Setze tonelades!

Ja sabem que hi havia cèbes a Barcelona, però... renoi!...

El diari d'En Roldós, *Las Noticias*, va proposar que per a enterar als barcelonins del canvi de l'hora oficial, que tingué lloc el dia 6, l'Ajuntament disparés uns quants coets a la Plaça de Catalunya.

Just!... No més hauria mancat això, aquests dies d'epidèmia: coets i piules.

Estem bé per a fer broma, com hi ha Déu.

En una botiga de la Plaça de Catalunya ha sigut exposada la bandera que els catalans amics de França regalen a la ciutat de Verdun.

Es una magnífica obra d'art, molt rica i de molt bon gust. Dintre pocs dies anirà una comissió a Verdun, a fer-ne l'entrega.

Un adroguer del carrer d'Espalter s'ha suïcidat perquè tenia la passa.

Home, no n'hi ha per a tant!

Podia haver esperat uns quants dies, dos o tres... i deixar fer als aconeteixements.

Els resultats haurien sigut els mateixos i no s'hauria condemnat.

Llegim:

«Anoche, en el expreso, salió para Madrid el señor conde de Caralt.»

I un hom pensa.

Aquest «expreso» mereixeria que durant el trajecte aixafés un misto, dels de les capces de deù, posat a la via.

I que l'ex ministre en sofrís les conseqüències.

El doctor Trallero diu que per a prevenir els terribles efectes de la passa, lo que cal fer, així que un hom se sent els primers símptomes, és pendre unes quantes llimonades.

D'ençà que s'ha donat públicament aquesta nova, les llimones ja s'han pujat de preu. Una de petita, un ral.

Hala allà!... que's purgui En Comilles!

L'escena en un estanc:

—Vol fer el favor d'una capça de mistos de deù.

—De les de deù?... Ja sap bé lo que's fa.

—Sí, senyora; abans no'm mati la passa, prefereixo *suicidar-me* jo mateix.

En atenta circular, l'Alcalde de El Ferrol ens fa sabedors del projecte que allí tenen de commemorar l'aniversari del naixement de la Concepció Arenal, la il·lustre pensadora.

I, de passada, ens demana que fem córrer la nova per a que s'hi adhereixin les persones i entitats que hi estiguin conformes.

Dit centenari tindrà lloc el 31 de janer de 1920.

Queda complascut el batlle de El Ferrol.

Es diu amb molta insistència que En Rius i Rius, En Vila i En Ballbé de Gallart formaran govern ara que cau el de En Maura-Cambó-Ventosa.

Ja ens ho pensavem.

I En Balañá, allavors, a ben segur que serà un acèrrim «vilista».

El gran Pere Balañá
encar que no és viu el fa...

Sembla que des del dilluns serà la Rambla davant de casa nostra, un lloc d'infecció. Tancats els teatres tots els còmics en vaga forçosa compareixeran allí, i com que no's renten les dents, escamparan més microbis, que antisèptics la xeringa de la botiga. Perquè nosaltres temerosos de la invasió d'En Santpere i especialment de l'Alfonso, hem comprat una xeringa i un líquid desinfectant. La gent de caza no agafa el mal (hi ha excepcions) però plora d'ulls, li piquen les narines i estornuda.

Davant de l'epidèmia actual s'ha dit que la Junta de Sanitat volia tancar els teatres, cines i demés llocs on s'apleguen els ciutadans a mils.

Els banquers empressaris de Romea al saber-ho contenen que exclamaren:

—Tancar els teatres per mils? Carai! aquesta sí que és bona. No sé pas què hi veuen. A casa, si algú agafa la passa serà de tant respirar el 8.

Un conegudíssim regidor radical demanarà molt aviat la mà de la filla d'un company de consistori que no pot ésser més de la crosta.

La boda serà a la Mercè i padri En Vinaixa.

Diu que les rates de sagristia ja s'estan ensajant per cantar quan passin nuvis i padrins.

*Ruja el infierno
Brame Satán
La fe de España
no morirá.*

Se diu que a les reunions de la Junta de Sanitat, el batlle senyor Morales Pareja, al dirigir-se als tècnics sempre els hi diu:

—*Pero porque no recomiendan el uso del alcohol? Jerez a los contaminados, crean, Jerez «Petronio».*

I un dia en que els altres els miraven astorats, digué més.
—*Fijándome mucho, descubri que el agua mineral más barata es el vino.*

No sabem el parer dels altres; nosaltres, conformes.

Diuen que En Pere Corominas, davant de l'actual desgavell, vol tornar a formar partit.

Ve't-ho aquí perquè En Vila va anar a la processó: per a implorar a la Verge que el protegeixi i que l'il·lumini.

Ja rebrem!

A l'estació de Madrid, l'altre dia va cridar extraordinàriament l'atenció una gran caixa que amb penes i treballs van carregar amb destí a Barcelona.

—Que diantre serà?—exclamaven els madrilenys intrigats.

Per fi varen sortir de dubtes. La gran caixa contenia... la *gran creu* que el Govern de Sa Majestat envia al no menys gran Vila Marieges!

I per a l'inconmensurable i sacrificat Barnadas, el fidel agutzil, que no li envien res?

Pobre xicot! Mentre els altres jalaven, ell corria amunt i avall, a 80 l'hora.

I el greix que va posar En Vila, ell, víctima anònima, el va perdre en aquells dies de tràfecs i processons.

Misericòrdia, senyors, misericòrdia!

Aquest número ha passat per la censura governativa

I ara que parlem d'En Barnadas.

L'altre nit, tot desesperat, anava per les nostres Rambles i a cada quiosc feia *alto*.

—El *Blanco y Negro*?

—Tingui.

—Que en té més?

—En queden dotze.

—Vinguen tots dotze!

En un altre quiosc:

—Que teniu el *Blanco y Negro*?

—Aquí va.

—No en queden més?

—Disset.

—Doneu-me'ls!

I així succesivament fins a deixar tots els quioscs *escurats* de *blancs* i *negres*.

I és que el *Blanco y Negro*, portava una fotografia en que's veia an En Vila Marieges tot satisfet al costat de la Infanta; i la casa Vila Serarols, vol enviar números a tota la clientela per a que s'enterin els compradors de bànoves dels progresos de l'entremaliat Enriquet, que anirà més lluny de lo que molts es pensen...

NOTES DE CASA:

De la Junta Directiva del «Real Círculo Artístico» havem rebut una atenta comunicació oferint-nos el nou domicili de l'Entitat, que acaba de traslladar-se, com deuen saber, a la Rambla dels Estudis número 6; una casa molt maca que per a nosaltres la voldriem.

Que la disfrutin amb salut; i que en els seus salons no's cansin de fer-hi *art*... Això és lo que els desitgem...

Amén.

Cassat al vol.

Diàleg entre casats:

—Noi, la meua dona és el *colmo* de la previsió. Ahir mateix, sortí d'ella, o sinó em roben un bitllet de cent peles al tramvia.

—I com ho va fer?

—Senzillament; que la nit abans ella m'havia buidat la cartera a casa.

NOVEDADES

Ultimas publicaciones

SANTIAGO ADRADOS

**EL ESTADO
Y EL BANCO DE ESPAÑA**

Un tomo pesetas 5

F. GAY MASSO

ALAS DE AMOR

Pesetas 1'50

F. BERNIS

**LA HACIENDA ESPAÑOLA
Y LOS IMPUESTOS**

Un tomo pesetas 4

EL SOCIALISMO EN ESPAÑA

Del tiempo viejo

por Matias Gómez Latorre

Un tomo Pesetas 3

PEDRO MATA

Ganarás el pan...

Un tomo Pesetas 4

Los sucesos de Agosto en el Parlamento

Prólogo del Doctor **SIMARRO**

Un tomo Pesetas 2

Muy pronto

Muy pronto

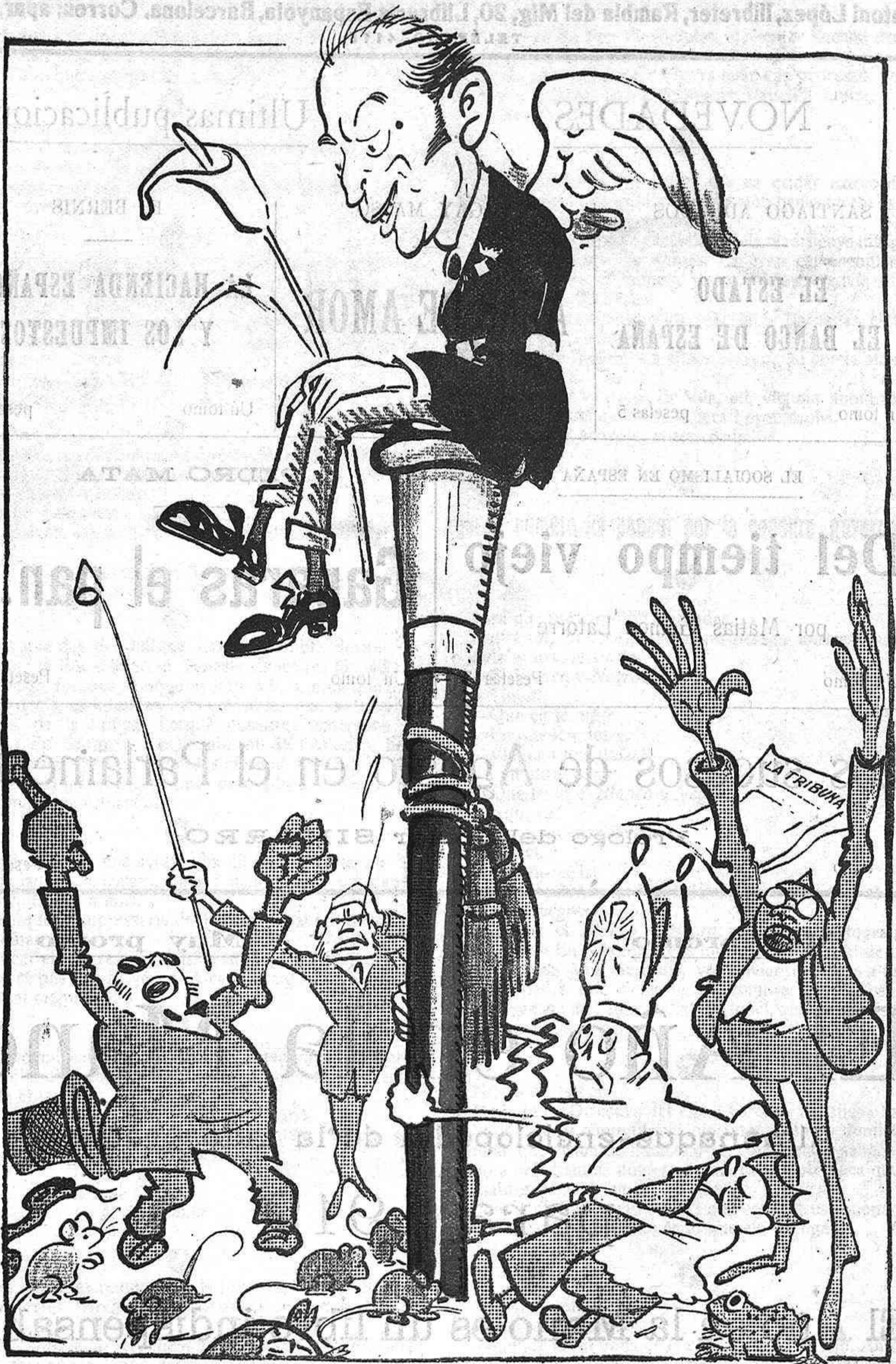
El Año en la Mano

Almanaque-enciclopedia de la vida práctica

para 1919

El Año en la Mano es un libro indispensable

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona; la rebirà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos, si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebalxes.

TASCA INÚTIL

El Batlle.—No us cansen, que mentre el poble m'hi vulgui, a mi ningú'm treu d'aquí.